

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 906/1-XIV/7
26.06.2014. године

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој XIII редовној седници, одржаној дана 26.06.2014. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: **НАСТАВНИЧКЕ БРИГЕ И НАЧИНИ ЊИХОВОГ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА**, кандидата Наташе Симић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 23.10.2012. године.

Кандидат Наташа Симић објавила је рад: Students at risk: perceptions of Serbian teacher and implications for teacher education, European Journal of Teacher Education, 27 (2), 220-236.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука <small>(Назив већа научних области коме се захтев упућује)</small>
<u>04/1-2 бр.6/2538</u>	
(број захтева)	
<u>27.06.2014.</u>	
(датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Наташе (Мирко) Симић
(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ Наташа (Мирко) Симић
(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под _____
насловом:

Наставничке бриге и начини њиховог превазилажења

Универзитет је дана 23.10.2012. својим актом под 06/20682/20- дао сагласност
бр 12 на
предлог теме докторске дисертације која је
гласила: _____

Наставничке бриге и начини њиховог превазилажења

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Наташе (Мирко) Симић
(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одлуком факултета под
одржаној 15.05.2014. бр 668/1-XI/6 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Драгица Павловић Бабић	научни сарадник	психологија	Филозофски ф.
2. др Вера Рајовић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3. др Тинде Ковач Церовић	доцент	исто	Филозофски ф.
4. др Лидија Радуловић	доцент	исто	Филозофски ф.

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној 26.06.2014. дана _____

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА Проф. др Милош Арсенијевић
---	---

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Реферат о завршеној докторској дисертацији

Наставно-научно веће Филозофског факултета изабрало нас је у комисију за оцену докторске дисертације коју је пријавила Наташа Симић под насловом: „НАСТАВНИЧКЕ БРИГЕ И НАЧИНИ ЊИХОВОГ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА“.

Након анализе текста, подносимо следећи реферат са оценом завршене докторске дисертације.

1. Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

Наташа Симић (девојачко Цвијан) рођена је 24. 04. 1986. године у Београду. Завршила је Четрнаесту београдску гимназију као ђак генерације. Уписала је студије психологије на Филозофском факултету у Београду 2004. године, а и завршила их 2009. године с просечном оценом 9,79. Одбранила је дипломски рад на тему *Повезаност епистемолошких уверења и мотивационе оријентације код ученика и наставника гимназија* са оценом 10.

Од августа до новембра 2009. године радила је као школски психолог у основној школи „Стеван Синђелић“ у Београду. Фебруара 2010. уписала је докторске студије на Одељењу за психологију, а маја 2010. године запослила се као истраживач-приправник на Филозофском факултету, да би у мају 2012. била изабрана у звање истраживач-сарадник.

Поред пројекта Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Наташа је била ангажована и на већем броју националних и међународних пројеката, између осталог – на Темпус пројектима MASTS и EQUI-ED, на пројекту *Анализа фактора који утичу на осипање из основног и средњег образовања*, подржаног од стране УНИЦЕФ-а, и пројекту *Images of intercultural education and their implications for teacher training*, који је реализован у сарадњи Института за психологију и Више педагошке школе из Цуга, Швајцарска.

Од школске 2010/11 ангажована је у настави на Филозофском факултету у Београду, на предметима: Психологија за наставнике, Методика наставе психологије и Методика праћења и оцењивања наставног рада, а од школске 2013/14 године и на предметима: Психологија развоја и учења, Основе педагошког образовања наставника, Планирање и евалуација у настави и Наставник као истраживач, на мастер програму за образовање наставника предметне наставе.

Наташа има објављена три научна рада у међународним часописима, два у часописима међународног значаја верификованим посебном одлуком, три у водећим часописима националног значаја, три у тематским зборницима и четири саопштења са скупова шампана у целини. Учествовала је на националним и међународним конференцијма. У објављеним и изложеним радовима углавном се бавила психологијом

образовања, али је показала и спремност да зађе у поље социјалне и психологије рада, као и да се опроба како у квантитативној, тако и у квалитативној методологији.

Наташа је током средње школе и основних студија била стипендиста Фондације за развој научног и уметничког подмлатка, а добитник је и стипендија организација WUS Austria и DAAD, намењених подстицању научно-истраживачког рада доктораната, захваљујући којима је била на једномесечним студијским путовањима у Грацу 2013. године и Хајделбергу 2014. године. Поред тога, од 2006. године члан је Удружења конструктивиста Србије, у оквиру ког је обављала едукацију за психотерапеута, а од 2011. године почиње да ради као психотерапеут под супервизијом.

Докторску дисертацију под називом „Наставничке бриге и начини њиховог превазилажења“ пријавила је у новембру 2012. године. Обим рада је 255 страна. Рад садржи 26 табела, 11 графичких приказа, 2 прилога и 263 библиографске јединице.

2. Предмет и циљ дисертације

Централни конструкти којима се бави овај рад су професионалне бриге с којима се наставници срећу у различитим фазама професионалног развоја, као и антиципација успешних личних стратегија њиховог решавања. Основни циљ рада је дескрипција природе и заступљености типова брига у различитим фазама професионалног развоја наставника, идентификовање трендова у изражености професионалних брига током наставничке каријере, као и утврђивање повезаности наставничких брига с професионалним потребама, личним ресурсима и специфичним облицима подршке у различитим фазама професионалног развоја које би олакшале задовољавање тих потреба, уклањање брига и обезбедиле јачање капацитета наставника за управљање сопственим развојем и променама.

Концепт професионалних брига развијен је у оквиру конструктивистичке теорије, а развојни модел, у оквиру којег су формулисане истраживачке хипотезе и осмишљен истраживачки дизајн овог рада, у највећој мери су ослоњени на рад Френсис Фулер која је 1969. године, кроз практичан рад, установила да се бриге наставника мењају како се они професионално развијају. Комисија је посебну пажњу обратила на употребу термина *бриге*, односно *професионалне бриге*, због могућих конотативних значења која извиру из његове употребе у свакодневном језику. Став комисије је да оригинални термин *concern*, иако има неколико синонимних превода у српском језику (страх, анксиозност, забринутост; предмет интересовања од значаја за неког; посао), ипак најкоректније превести термином *брига* јер он најбоље одсликава управо ту усмереност пажње, уз постојање извесне дозе анксиозности, на способност особе да се носи са изазовом. Иако је у оригиналном моделу Ф. Фулер, као и у бројним истраживањима којима је проверавана одрживост модела, описано више категоризација наставничких брига, у овом раду је развијена аутентична, и то развојна класификација професионалних брига, чији је контекстуални оквир образовни систем у Србији, посебно систем образовања наставника.

Други централни концепт овог рада, професионални развој наставника, типично се дефинише као „професионални раст који наставник остварује као резултат стицања све обимнијег искуства и његовог систематског преиспитивања“ (Glatthorn, 1995, према Villegas-Reimers, 2003). Професионални развој, стога, обухвата и формално образовање, али и стицање неформалног искуства (Day & Sachs, 2004; Ganser, 2000, према Villegas-Reimers, 2003). Протекле две деценије обележила је жива истраживачка активност у области професионалног развоја и напредовања у наставничкој струци, а налази већине истраживања конвергирали су према схватањима да је професионални развој наставника динамичан процес, у коме се смењују одређене фазе, које су повезане, како са личним диспозицијама и приватним животом наставника, тако и са одликама средине у којој ради. Стога се овај рад највише ослања на оне моделе (Сајкс и Феслер) који, поред стручног напредовања и професионалних изазова у ужем смислу, у највећој мери узимају у обзир промене у приватном животу и утицаје средине приликом разматрања промена у професионалном животу.

Дакле, основни циљ рада је утврђивање начина на које предметни наставници антиципирају бриге и конструишу начине њиховог превазилажења у различитим фазама професионалног развоја и откривање евентуалне правилности у развојном реду којим се брига јављају. Још један од циљева је повезивање професионалних потреба наставника са бригама које има, као и утврђивање начина, било кроз проналажење унутрашњих (личних) или спољашњих (системских) ресурса, да се бриге конкретне особе превазиђу како би се установљене професионалне потребе задовољиле. Анализа прикупљеног материјала показала је да има довољно основа и за постављање „колатералних“ циљева који првобитно нису били у фокусу, као што је утврђивање природе мотивације за бављење наставничким послом и професионалних циљева.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Реализовано истраживање је експлоративног типа, засновано је на квалитативној методологији и веома широко дефинисаним концептима, те није усмерено на класичну проверу унапред задатих хипотеза, већ за засновање класификацијом наставничких брига и идентификовањем типичних и ефикасних стратегија њиховог превазилажења. Ипак, постојећа литература и досадашња истраживања дозволили су формулисање неколико широких претпоставки:

Прва претпоставка. Постоје разлике између професионалних брига и изазова о којима наставници саопштавају у различитим фазама професионалног развоја (у складу са Adams, 1982, Boyer, 2004; Fuller, 1969; Ghaith & Shaaban, 1999; Guillaume & Rudney, 1993; Harper, 2003; Pigge & Marso, 1997).

Друга претпоставка. Студенти, будући наставници или идеализују посао у школи или га конструишу на изразито негативан начин (у складу са Fuller, 1969; Veenman, 1984).

Трећа претпоставка. Наставници приправници се окупирају „бригама за преживљавање“, односно бригама усмереним на себе (у складу са Fuller, 1969; Harper, 2003; Veenman, 1984).

Четврта претпоставка. Са годинама искуства, личне бриге се смањују, док се бриге у вези са усавршавањем наставе и остваривањем свеобухватног утицаја на ученике повећавају (у складу са Fuller, 1969; Veenman, 1984).

Пета претпоставка. Бриге које наставници антиципирају повезане су са основним потребама које кроз посао желе да задовоље. (Augstein & Thomas, 1991; Džinović, 2010; Ghaith & Shaaban, 1999; Kelly, 1955; Korthagen, 2001; Korthagen et al, 2001; Korthagen, 2004; Pope & Denicolo, 2001)

Шеста претпоставка. У различитим фазама професионалног развоја наставници се служе различитим начинима превазилажења брига.

Истраживање које чини окосницу докторске дисертације је реализовано применом квалитативне методолгије у оквиру интерпретативне парадигме. Сврхисходним узорковањем, а у складу са принципом максималне варијације, обављено је 57 полуструктурираних конструктивистичких интервјуа. Узорак се састојао из 3 подгрупе: студенти 3. и 4. године који похађају курсеве из области психологије, педагогије и методике, намењене стицању наставничког образовања, односно студенти за које се очекује да ће се након студија запослити у школи; приправници –наставници предметне наставе који раде у основној школи до 2 године; предметни наставници из основних школа који раде више од 5 година у просвети, при чему се водило рачуна о томе да овај подзорак буде што разноврснији у погледу година радног искуства у школи. Студенти и наставници нису бирани по једном облику репрезентативности, већ тако да се обезбеди што већа разноврсност података и потом могућност развоја теорије (Charmaz, 1995), у складу са принципом „максималне варијације“ (Patton, 1989, према Seidman, 2006) и што већа могућност генерализације налаза. Број учесника у истраживању одређивао је критеријум сатурације података. Подаци су интерпретирани применом комбинације утемељене теорије и квалитативне анализе садржаја, тачније тематске и евалуативне анализе.

Основни истраживачки инструмент за прикупљање података је полуструктурирани конструктивистички интервју, односно, комбинација конструкт- и епизодичког интервјуа (Friedberthäuser & Langer, 2010), јер он обезбеђује довољну флексибилност и осетљивост за лична значења и социјални контекст.

У првој фази истраживања (пилот фаза) проверена је конструкт валидност и осетљивост инструмента. У главној фази истраживања анализиран је транскрибован материјал с интервјуа, као и белешке прикупљене након интервјуа. За анализу текста коришћен је софтвер за анализу квалитативних података MaxQDA.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација Наташе Симић има стандардну структуру и изложена је у три главна дела – теоријски (уводни) део, методолошки (емпиријски) део и закључна разматрања.

Теоријски део рада обухвата дефинисање кључних концепата на којима рад почива, пре свега, дефинисање појма (професионалних) брига, развијеног у конструктивистичкој традицији. На овај концепт ослоњени су и актуелни развојни

моделу који представљају покушај да се бриге посматрају у временској димензији. Детаљно су приказани значајни теоријски модели и емпиријски налази из ове области. Дискутован је развој концепта (професионалних) брига, као и истраживачки налази, међу њима и мета-анализе, који сажимају сазнања о категоријама наставничких брига и периодизацији професионалног развоја наставника. Приказани су и систематизовани досадашњи налази о повезаности професионалног развоја с типовима професионалних брига и личним стратегијама њиховог превазилажења.

У другом делу рада изложени су и образложени истраживачки циљеви рада. Кандидаткиња јасно истиче на који начин постављени циљеви произилазе из досадашњих налаза изнетих у уводном делу рада. Постављени циљеви указују на то да кандидаткиња на систематичан и свеобухватан начин приступа теми којом се у дисертацији бави. Описане су методолошке карактеристике истраживања и план обраде података.

У закључном делу се резимирају основни истраживачки налази, интегришу и интерпретирају у контексту претходних истраживања и претпостављеног развојног модела професионалних брига. Посебно значајно је разматрање импликација добијених налаза на савремене теорије професионалних брига, али и оне импликације које имају непосредан практични значај – импликације на садржај иницијалног образовања наставника, као и на различите облике професионалне подршке током бављења наставничким послом. Посебна пажња посвећена је препорукама које се могу генерализовати на системском нивоу, односно на којима се могу градити образовне политике.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Вишеструке су добити остварене овим радом, и у теоријском и у практичном аспекту. Најпре, обезбеђена је емпиријска евиденција, овога пута у условима образовног система у Србији, за продубљено разумевање концепта професионалних брига, овога пута специфично везана за наставничку професију. Посебно је значајна емпиријска провера развојног модела професионалних брига која претпоставља повезаност типова брига са фазама професионалног развоја наставника. Иначе, концепти кључни за овај рад, развојни модел брига и професионални развој наставника, развијали су се у различитим теоријским оријентацијама и истраживачким парадигмама. Овим истраживањем направљен је покушај да се теоријски концепти развијени у оквиру конструктивистичке оријентације повежу са истраживачким налазима који говоре о периодизацији наставничке професије и дефинишућим карактеристикама тих периода, сада формулисаним у терминима професионалних брига.

Дефинисање и категорисање брига које су карактеристичне за поједине фазе професионалног развоја посебно је значајно са становишта планирања и унапређивања иницијалног образовања наставника, као и подршке током професионалне каријере која би била осетљива на специфичне потребе наставника.

Још један од практичних доприноса овог рада је повезивање професионалних брига наставника са стратегијама њиховог превазилажења, које су ослоњене на личне

ресурсе и контекстуалне факторе. Овај допринос има два симултана подручја примене – индивидуално промишљање и планирање сопствене наставничке праксе и планирање на нивоу система, кроз различите форме образовања наставника.

6. Закључак

Закључак Комисије, заснован на анализи докторске дисертације Наташе Симић, показује да кандидаткиња: (а) поседује изузетно разумевање конструктивистичке парадигме као интерпретативног оквира за разумевање професионалног развоја наставника, (б) интегрише и критички анализира релевантна знања о комплексним психолошким конструктима, као што су професионалне бриге, (в) уме да развије и примени иновативну квалитативну истраживачку методологију истраживања, и (г) уме да критички интегрише постојећа знања с резултатима свог истраживања, да изведе импликације и формулише препоруке засноване на налазима и контекстуално осетљиве.

Према оцени Комисије, предложена дисертација је у складу са одобреним предлогом докторске дисертације, представља самостално и оригинално научно дело које даје теоријски допринос разумевању конструкта професионалних брига и практичне импликације за развој система образовања наставника.

На основу ових закључака Комисија предлаже Одељењу за психологију и Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду да прихвати овај позитивни реферат о докторској дисертацији Наташе Симић чији је наслов „НАСТАВНИЧКЕ БРИГЕ И НАЧИНИ ЊИХОВОГ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА“ и да кандидаткињи омогући усмену одбрану докторске дисертације.

Београд, 26. мај 2014.

Комисија:

др Драгица Павловић Бабић
Филозофски факултет у Београду

др Вера Рајовић, ванредни професор
Филозофски факултет у Београду

др Тинде Ковач-Церовић, доцент
Филозофски факултет у Београду

др Лидија Радуловић, доцент
Филозофски факултет у Београду